

ПЕРШІ ЗНАХІДКИ ГРИБА *ENTOLEUCA MAMMATA*(*WAHLENB.*) *J.D.*

ROGERS & Y.M. JU В УКРАЇНІ

Агафонов Д. Ю., студент

Акулов О. Ю., кандидат біологічних наук, доцент кафедри мікології та фітоімунології

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Entoleuca Syd. – невеличкий рід сумчастих грибів з родини Xylariaceae, який наразі нараховує лише три види. Усі вони є паразитами, що розвиваються на гілках деревних рослин. Типовий вид роду – *Entoleuca mammata* був вперше описаний ще у 1826 р. під назвою *Sphaeria mammata* шведським ботаніком Йораном Валенбергом. Протягом тривалого часу вид був відомий під назвою *Huroxylon mammatum* (*Wahlenb.*) P. Karst. [4].

Entoleuca mammata є небезпечним фітопатогеном, що викликає чорний гіпоксилонувий рак гілок, переважно *Alnus*, *Populus* та *Salix* spp. Він дуже шкодить штучним насадженням тополь в монокультурі і у деяких країнах Європи, зокрема у Польщі, визнаний карантинним паразитом. Гриб є раньовим паразитом, який інфікує ще живі рослини. Після цього він може ще два роки розвиватися без зовнішніх проявів хвороби. Зовнішні ознаки зазвичай з'являються на третій рік і мають вигляд злущування кори та виразок. Згодом на уражених гілках спостерігаються конідіальне, а потім і сумчасте спороношення. Поширення гриба у природі відбувається спорами, що разносяться вітром. Плодові тіла здатні спороносити, ще приблизно два роки після відмирання дерева [1, 3].

Генетичний аналіз довів, що вид *E. mammata* має американське походження і був завезений до Європи декілька століть тому. Патоген може потрапляти в інші країни з деревиною або саджанцями [1]. Наразі вид поширений у Північній Півкулі, але переважна більшість знахідок припадає на країни Північної Європи, північ США та Канаду [2, 3].

Стосовно знахідок виду в Україні ситуація неоднозначна. Бази даних CABI та EPPO згадують Україну серед країн, де вид був виявлений, але без деталізації коли, де і ким його було зареєстровано [3, 5]. У фондах наукового мікологічного гербарію CWU (МУС) зберігається зразок, зібраний О.Ю. Акуловим 23 березня 2009 р. зі стовбура верби козячої на березі річки Мала Рогозянка, в околицях с. Чепеліне, Золочівського району, Харківської області. Цей зразок було ідентифіковано нами як *Entoleuca mammata*. Для визначення поширення виду в межах України варто приділити особливу увагу обстеженню типових рослингосподарів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. EFSA Panel on Plant Health (PLH), et al. "Pest categorisation of *Entoleuca mammata*." EFSA Journal 15.7 (2017): e04925.
2. *Entoleuca mammata* (Wahlenb.) J.D.Rogers & Y.M.Ju in GBIF Secretariat (2023). GBIF Backbone Taxonomy. Checklist dataset <https://doi.org/10.15468/39omei> accessed via GBIF.org on 2024-05-08.
3. EPPO datasheets on pests recommended for regulation (2024). <https://gd.eppo.int>
4. Species Fungorum Database (2024): <https://www.speciesfungorum.org>
5. CABI Database (2024): <https://www.cabidigitallibrary.org/doi/full/10.5555/20056500465>